



քաղաքականութիւնը հաշտակեցնէ իւր օգնութեանը դիմող քաղաքական մանր միութիւններէ շահերին, երբ նրանք փորձում են շտապեցնել պատմական ընթացքն ու պատմական պրոցեսին զարգացումը և ուզում են մեզ զէնք դարձնել իրենց անձնական այնպիսի նպատակներէ, որոնց հովանաւորում են մեր արեւելեան քաղաքականութեանը թշնամի պետութիւններու Դէպի հեռաւոր տեղեր լողացող չղճեաւորները չեն կարող փոխել իրենց նախագծած ճանապարհը իրենց շուրջ վիտող նաւակներէ խաթրու, որոնք դուրս են եկել քաղաքական կռուի բաց ծովը. այդպիսի չղճեաւորները կարող են միայն իրենց վրայ առնել խորտակում կրողներին:

Վերջին ժամանակիս հայոց շարժումը իւր յոյսերը դնում էր և յենարան էր որոնում Անգլիայի մէջ, որտեղից նա հրահանգներ ու խրատներ էր ըստառում: Այդ շարժումն, ինչպէս երևում է արտասահմանում հրատարակուող հայ լրագրիւններից ու բրոշիւրներից, թշնամի է Ռուսիային. նա սընունդ է առնում մեծ և անկողն չափաւոր ստեղծելու օգուտին ու չիրականացող ցնորքներով, այսինքն մի պատրանքով, որ հարկաւոր է Հայաստանին նրա համար, որպէս զի նոր դժուարութիւններ ծագեն և նոր միջամտութիւններ լինին Արեւելքի գործերին ուստաց քաղաքականութեան դէմ:

Հեռուոր Արեւելքի իրերի դրութիւնը, որ առաջ եկաւ չին-ճապոնական պատերազմի պտուղաւոր, և Նեպոլտոնի անգլիական զբաժան խնդրի լուծումը, որ, ի նկատի ունենալով Ռուսիայի և Ֆրանսիայի իրար մօտեցումը, ներկայանում է իբրև միայն ժամանակի խնդիր, Սեն-Ջեմսի կառավարութեանը ստիպեցին Գիւսթօն կատարելու անգլիական քաղաքականութեան խարդաւանքներին ինչ ասպարէզի վրայ—սուլթանի անսխալ տրուած պատմութիւնների մէջ: Լորդ Ռոզերիս և նրա դիպլոմատիքական գործակալները սկսեցին եռանդով խրախուսել հայ ազգայնութեան պարագլուխներին զօրացնելու իրենց ազիտացիան հայկական առանձնաշնորհումներին օգտին, յուսալով, թէ թրք-քաջայերի մէջ շարժումն անխուսափելի կերպով կըլարուցանէ մասնագրական մոլեռանդութեան բռնկումն:

Օսմանեան Բ. Կրան սահմանների մէջ, քաղաքական և ազգայնական կըրքերի միշտ միտող խարոյկի վրայ դէռ լուսաւոր նիւթեր դնելով, բրիտանական դիպլոմատիան ուզում էր սուր ճգնաժամ առաջ բերել սուլթանի մեզ սահմանակից գաւառներին մէջ, հեռացնելով մեր ուշադրութիւնը դեպքումորթ ազգերի միջև ծագած պատերազմի լուծումից, որ ամենաէական կերպով չօրոնում էր մեր շահերը խաղաղական ուղիներով վրայ:

Այն առանձնացած դրութիւնը, որ Մեծ Բրիտանիայի բաժինն է դարձել, լորդ Ռոզերիսին ստիպեց ուղեւորել հայոց խնդիրը, այն անկերն հաշուով, թէ մեզ նրա մէջ կըլսել:

Այսպիսով հայոց խնդրին առաջ է բերուած մեր դէմ դժուարութիւններ յարուցանելու բաւական ակներև հաշուով:

Ուստի զարմանալու ոչինչ չկայ, որ մեր հասարակական կարծիքն այնքան էլ տրամադրուած չէ կարեկցելու հայերին հասած դժբաղդութիւններին:

Ռուսիայի բարեկամական միջամտութիւնը սուլթանի դէպի իւր հայ հպատակներն ունենալիք յարաբերութիւնների վերաբերմամբ հեռու չէ անցել այն ռեֆորմներից, որոնք պարտադիր են Բ. Կրան համար Բերլինի դաշնագրի գործութեամբ, և երեք պետութիւնների (Ռուսիայի, Անգլիայի և Ֆրանսիայի) առաջարկած ռեֆորմներին ծրարարին ամենակի ի խանդավառ սուլթանի դերիւնական իրաւունքները:

Այն դիմադրութիւնը, որ ցայց են տալիս այս ծրագրին սուլթանի խորհրդատուութիւնները, կարծեօք պէտք է բացատրել անգլիական դիպլոմատիայի խարդաւանքներով, որոնցով այդ դիպլոմատիան նպատակ ունի հայ բանին, որ մասնագրական բնակիչների մտքերը զրգուռած են առանձնաշնորհուած Հայաստան կազմելու մասին եղած լուրերից: Մեծ վեղիք Ջեադ-փաշան, չընայելով Բ. Կրան և Մեծ Բրիտանիայի միջև եղած լարուած յարաբերութիւններին, միշտ մօտիկ և ընտանեկան յարաբերութիւններ ունէր Անգլիայի Կ. Պոլսի գեսպանութեան հետ: Ուստի այն դիմադրութիւնը, որ նա ցայց տուեց Հայաստանի ռեֆորմների ծրարարին, բաւական բնորոշ է:

Մեծ վեղիքի փոխուիլը և այդ պաշտօնի համար Սայիդ-փաշայի, Ֆրանսիային կողմակից մի մարդու, նշանակուիլը վկայում է, որ սուլթան Աբդուլ-Համիդը ճիշտ կերպով է գնահատել իրերի ներկայ դրութիւնը և տեսնում է թէ որտեղից է վտանգը սպառնում: Ֆրանսիայի և Ռուսիայի ցտեկանում են, որ սուլթանի ասիական տիրապետութիւնների մէջ խաղաղութիւն հաստատուի և օսմանեան կայսրութիւնն անվտանգ մնայ, մինչդեռ Անգլիան շահաւերական նպատակներով ուզում է, որ ճգնաժամը սուր կերպարանք ստանայ:

Հետևելով Ռուսիայի և Ֆրանսիայի բարեկամական խորհուրդներին, Բ. Կրանը կարող է խողով կերպով լուծել հայոց խնդիրը, թէև անգլիական խարդաւանքներով զրգուռած մշտեքը քիչ չեն դժուարացնում նպատակին հասնելու գործը: Բայց պէտք է յուսալ, որ հայ հայրենասերները, որոնք բարեք են ցանկանում իրենց հայրենակիցների համար, կըհասկանան, որ Անգլիան ոչինչ չի գոհիլ բարեքը, որ Անգլիան հայ բնակիչների դրութիւնը, իսկ անգլիական նաւախմբի թրքական ջրերի վրայ լինելը, ստատկացնում է միայն մաքերի գրգռումը, զայրացնելով մասնագրական բնակիչներին:

Անգլիայի քաղաքականութիւնն Արեւելքում միշտ զուտ շահասիրական ներպատկներով է առաջնորդուել, և թէև Լոնդոնում գումարաւոր միտնիքները յայտարարում են իբրև մարդասիրական սկզբունքներ պաշտպանող միտնիքներ, բայց անգլիական աւելի անկեղծ մամուլը յայտարարում է, որ Անգլիան աշխատում է Հայաստանի խաղաղ անկարգութիւններից որքան կարելի է աւելի շատ օգուտներ ձեռք բերել իւր համար:

Ամենայն հայոց պատկառելի կաթողիկոսը, որ ներկայումս մեր մայրաքաղաքում է, համոզուելով, որ իւր թրքահայ հայրենակիցներին մէջ եղած ներկայ շարժումը, որին օգնում են Ալեքսիսի ներքին շնորհաւորները, հայերին ոչ մի բարեք չի բերել, ի հարկէ, աշխատում է ազգել նրանց, որ խոհեմութիւնը թիկադրում է հրաժարուել այն վտանգաւոր ճանապարհից, դէպքում հրում են նրանց թիկադրում պոլիտիկաները:

Խոհեմութիւնը թիկադրում է հայերին, որ նրանք, զաղարկելով իրենց ազգայնացիան, հանդիստ կըլսուի սպառնալարական այն ռեֆորմների իրագործման, որ Բ. Կրանն առաջարկել են Ռուսիայի և Ֆրանսիային:

ՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐԸ

Նովոսուխի Կ. Պոլսի թղթակիցը հաղորդում է, թէ միակ ամենամեծ արգելքը հայկական ռեֆորմների ընդունելու համար հանդիսանում է բարձրագոյն կոմիտայի նշանակուելն անգլիակաների առաջարկած պայմաններով: Նրբ սուլթանն ու երեք պետութիւնները

ըն այս մասին համաձայնութեան չկան, ստիպուած կըլինին միջազգային կամ կոնֆերանսիա հրաւիրելու, կամ դիմելու գործին խառն չեղող որեւէ պետութեան: Ոչ թիւրքերն և ոչ Անգլիան կոնֆերանսիա չեն կամենում: Սուլթանն աւելի մեծ սիրով կըլիմէ միջնորդութեան, բայց Ֆրանսիան ու Ռուսիան կըհամաձայնեն արեւօք այդ բանին: Կ. Պոլսում ամենքին յայտնի է, որ սուլթանը յոյս ունի, թէ Գերմանիան կօգնի իրեն դուրս գալու իւր վերին աստիճանի դժուար ու ստորացնող դրութիւնից: Աբդուլ-Համիդի քաղաքականութիւնն ուղղուած է ներկայումս Ռուսիային ու Ֆրանսիային համաձայնել Գերմանիայի միջնորդութեանը: Հեղինակաւոր անձերի ասելով, Անգլիան ամենակի չի հակառակիլ այդպիսի միջնորդութեանը: Նկզբ-Վեռլու, ասիայի, կասկածում են, որ դժուար թէ համաձայնութիւն ստանան Ռուսիայի և Ֆրանսիայի կողմից: Վերջին ժամանակներս լուրեր են տարածուել, թէ սուլթանը մտադիր է իրագործել հայկական ռեֆորմները միայն այն բարենորոգումներին հետ: Վիստին, որ մտադրութիւն կայ մտցնելու կայսրութեան միւս գաւառների վարչութեան մէջ: Այս խաղը նոր բան չէ, դեռ 1882 թ. Բ. Կրանն ասում էր, թէ այդպիսի մի մտադրութիւն ունի. իսկ այժմ, ի նկատի ունենալով Ֆրանսիայի, Ռուսիայի և Անգլիայի ստիպողական պահանջները, թուրքաց կառավարութիւնը ստիպուած կըլինի դործն սկսելու հայերից:

Նոյն լրագրին Լոնդոնից հեռագրում են, որ անգլիական կառավարութիւնը պնդում է, թէ անպատճառ բարձրագոյն կոմիտայ պէտք է նշանակուի Հայաստանում, նմանապէս պէտք է ապահովութիւններ տրուեն վալիներին ընտրութեան համար և խառն վերահսկել յանձնաժողով պիտի կազմուի: Միւս կէտերում նա պատրաստ է զիջողութիւններ անել:

Աստորիական կառավարութիւնը հայոց խնդրում դործում է զսուլթան կերպով: Նա ամենից աւելի երկեղ է կըլսում այն բանից, թէ մի գուցէ հայոց խնդիրն ընդարձակ ծաւալ ստանայ: Ուստի աւստրիական կառավարութեան բարձր շահերն ուղղուած են հայոց խնդիրն առանձնացնելուն:

Անգլիական «Daily News» կառավարութեան բերան թերթի վերջին համարից միտնում ենք, որ պրոֆ. Թոմաս ինքն Պօրտսմուտում ճառ է խօսել հայոց խնդրի մասին. ներկայ եղող հասարակութիւնը վճել է խնդրագրերով դիմել Ռօզերիսին, Գլադստոնին և Սալսբրիին, որ նրանք ամեն կերպ աշխատեն յաջողեցնել հայոց գաղութը:

Նոյն թերթի նոյն համարում կարգում ենք, որ հայտարար տիկ. Մէրի Հիքսօնի աշխատանքով Վանի ամերիկական միսիայի հովանաւորութեան ներքոյ բացուելու է բիւրօ (գրասենյակ) հայ անդրած բանուորներին և առհասարակ կարօտեալներին գործ ձարելու համար:

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԱՆ ՊԱՐԱԳԱՅՆՆԵՐԸ

Այս առաւօտ, Տրապիզոնէն ստացանք մայիս 17 թուակիւր նամակ մը, որ հետեւալ տւտը մանրամասնութիւնները կըհաղորդէ Այվադեան Նիղիէ վարդապետի անձնապաշտութեան վրայ:

Մայիսի սիկրէյն ի վեր Տրապիզոնի Առաջնորդին վրայ տարօրէնակ յուղումներ կընշարկուէին. մարի չափազանց անհանգստութիւնը հետզհետէ կոճէր և դարմանք սկսած էր պատճառել չա-

տուր: Մայիս 11-ին կըլսուի թէ Նիղիէ վարդապետ Պոլիս պիտի երթայ: 12-ին, տեղւոյ ազգ. վարչութեան կըլայանէ իւր փախալը, վարչութիւնը չհակառակել իւր նախագահին այս փախալին: 13-ին, ազգայիններէ ոմանք Առաջնորդարան կըդիմեն և կընկերեն որ Հայր Սուրբը մնայ: Այս զէպքէն քանի մը օր առաջ, Նիղիէ վարդապետ տեղւոյ բըմիկներէն Տըթ. Էնշէրեանի հարցումներ կընէ Բաբօֆօն վրայ. Էնշէրեան էֆ. կըսէ թէ ինչ պէտք ունի պահանջած ծանօթութեանց քանի որ ոչ բժշկի և ոչ ալ դեղագործ է ինք: Մայիս 13-ի չաբաթ աւուր դիմումէն յետոյ է որ Նիղիէ վարդապետի մտային տկարութիւնը բարդուի ի յայտ կուգայ. անգլիական երկեղ, տարօրէնակ անձկութիւն և չափազանց յուղում կընշարկեն ամեն իւր ջով զացողներ, այնպէս որ այլ ևս միայնակ ձգել անխոհեմութիւն կընկատուի 14-ի կերակի օրը քանի մը ազգայնաց հետ կառքով պտոյտի կըտարուի և երեկոյն ի դարձին, Տէր Վահան քահանայի հետ վարչութեան Ատենապետ էֆէնտիին տուն կըհիւրնկալուի: Առ ի նախազգուշութիւն, Տէր Վահան Նիղիէ վարդապետի հետ մէկ սենեակի մէջ կըպստուի: Յաջորդ երկուշաբթի առաւօտուն, հրաժեշտ կուտան հիւրերկալ էֆէնտիին և կըմիկնեն. երբ առաջնորդարան կըհասնին Տէր Վահան քահանայ՝ Առաջնորդ Հօր հրամանով գործի մը կըլսեայ: Նիղիէ վարդապետ հազիւ ինքզինք առանձին գտած իւր սենեակին մէջ՝ կըսկսի հաւառ գործիով մը ինքզինքը վերաւորել, այնպէս որ զիպուածով Տէր Վահան հայրը երբ ներս մըմանէ, կայայլի տեսնելով արեւնաշատ սենեակ մը և թիկնաթոռին վրայ կողմակի ինկած Առաջնորդին՝ որուն ամբողջ արեւն կըհասնէ արդիւրի պէս: Վաղանի արագութեամբ լուրը կըտարածուի և բըմիկներ կըհասնին անմիջապէս դարմանն ընելու, անձնապաշտութիւնը չէր յաշուած և վտանգ չէր սպառնար, բժշկական ամեն գործողութիւնները լրացուիլով՝ ընդ հսկողութեամբ բժշկի մը և քանի մը ծառաներու Նիղիէ վարդապետ կըլսուի ինքզինք և հետզհետէ կըկազդուի ու կսկի խօսիլ. նոյն օր Ս. Հարությունիւն կառնու խոստովանելի յետոյ: Սոյն տիւրը տպաւորութիւն տակաւին չանհետացած՝ մայիս 16-ի երեքշաբթի օրը ժամ 9-ին Նիղիէ վարդապետ կըլսուի իւր ջովի հսկողները մէյմէկ ծառայական պտուրուակներով սենեակէն դուրս հանել, չուր և այլն ուղիւ ձեռնուի: և ահա այս ակնթարթի մը միայնակութիւնը բաւ կըլլայ Նիղիէ վարդապետի համար, ինքզինք պատահանէն փողոց նետել հռայարկ բարձրութիւնէ մը սալայատալին վրայ: Սրտածնկիլ է տեսարանը, ձախ կողմին ինկած՝ դուրսը ջախջախուած՝ աչքերը դուրս ցայտած և տեսնողին սիրտը շարժող քայքայում մը ստացած է ինքը: Նիղիէ վարդապետի յաղթանակով, յոյն հասարակութեան կրեկիք անձամբ ներկայ լուր թաղման հանդէսին, զաւրցնեց գոցուէն ի նշան սղոյ և յոյն հասարակութեան վտակցութիւնն հրապարակաւ յայտնուի անոնց:

ՀԱՆԻՒՍ ԹՈՒՂԱՐԱՎՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԳԻՐ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, 18 մայիս:

Նիղի, ժամ 5-ին, ստացուեցաւ Պատրիարքական հեռագիրը որ կըհամարուի երկուշաբթի հանդէսով կատարել Գիւր. Նիղիէ վարդապետի յուղարկաւորութիւնը, Վիճակիս Ազգ. Վարչութիւնը անմիջապէս կազմեց կարգադիր մասնախումբ մը ութ անդամէ բաղկացեալ, որոնք՝ օժանդակութեամբ խումբ մը պարտասանալ ազգայնաց, արժանավայել կըլսուի կարգադրեցին ամեն ինչ:

Պատրիարքական հրամանագիրը ըստացուած վարկեանին իսկ՝ Ս. Նիկիդեացի վանքակները սկսան հնչել և Առաջնորդարանը գումարուելով կարգադիր մասնախումբը՝ նախնական կարգադրութիւններն ըրաւ: Առաջնորդական փոխանորդ Աթօ. Տէր-Վահան քահանան և աշխարհական ազգային մը իմաց Տրապիզոնի ազգայնաց ներկայացան Յունաց Գիւր. Միտրապոլիտին և փութացին յայտնել թէ հայ ազգին հետ իբրև մի Նիկիդեացի գաւառ՝ անխոր փրար սիրած ըլլալով, ներկայ դժբաղդ պարագային մէջ ալ Տրապիզոնի հայը մեծապէս կըմիկնարուի լրախով Յունաց խոր ցաւալութիւնն և հանդէսն փառաւորեալ համար ունեցած պատրաստականութիւնը: Գիւր. Մետրապոլիտն՝ ամենայն հետաքրքրութեամբ հարցոյց թէ այսօր և վաղ արարողութիւնը ժամը քանի՞ն պիտի սկսին, վախճանալ Առաջնորդին մարմինը ուր պիտի ամփոփուի և այլն, պատգամաւոր պէտք եղած բացատրութիւնները տալով միկնեցան: Վեճ ժամ յետոյ Յունաց կուլմէ հինգ անդամէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մը հասաւ ցաւակցութիւն յաղաղութեան կրեկիք անձամբ ներկայ լուր թաղման հանդէսին, զաւրցնեց գոցուէն ի նշան սղոյ և յոյն հասարակութեան վտակցութիւնն հրապարակաւ յայտնուի անոնց:

Մեր վարչութիւնը փութաց յատուկ պատասխանագրով մը պատգամաւորութիւն մը ևս դրկել Յունաց և փախալ յայտնեց որ Նիկիդեացական մասնակցութիւն ևս ունենան: Քահանայ սկսած էին արդէն արարողութեան հեր Յոյն Պատ. Ազգային մը եկաւ զիմաց Գիւր. Մետրապոլիտին և ներկայանալով վարչութեան՝ ըսաւ թէ՝ Գիւր. Մետրապոլիտը թէև կըփախալ անձամբ դալ, սակայն՝ ինչպէս դոճ չի կըլցաւ առանց Պատրիարքական հրամանի: Նիկիդեացական արարողութիւն կատարել, նոյնպէս ինք չիլնար առանց Պատրիարքական հրամանի ներկայ գտնուիլ, ուստի կիթ կուլիլ

վարդապետ իւր մօտալուտ փոխանին խօսքը կընէր ու շատ տիւր կըկերէր, ու երբ չյաջողեցաւ հասաւ գործիքը իւր կեանքին վերջ տալ, փորձեց խմել տիւր քիչ քիչ, որ իւր վերջերը լուա լու կըգործածուէր, բայց թող չարուցաւ: Թէպէտ խիստ հսկողութիւն կը իւր շուրջը, սակայն երեքշաբթի իր կուր յաջողեցաւ մէկ մէկ ճարտար պատուակով հեռացնել իրեն վրայ հսկողներն և ինքզինքը պատուահալ վաք նետել: Իւր սպասաւորը կըցաւ հագուստէն լուսել, բայց այնքան ծանրութեամբ և ուժգնութեամբ ինքզինքը արձակած էր միջոցին մէջ, որ հագուստին կտորն սպասաւորին ձեռքը մնաց: Հինգշաբթի իւր թաղման հանդէսի ամենամեծ բազմութիւն կար, որոյ դէմքին վրայ կըկարդացուէր խորին վշտի արտայայտութիւն:

ՀԱՆԻՒՍ ԹՈՒՂԱՐԱՎՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԳԻՐ. ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, 18 մայիս:

Նիղի, ժամ 5-ին, ստացուեցաւ Պատրիարքական հեռագիրը որ կըհամարուի երկուշաբթի հանդէսով կատարել Գիւր. Նիղիէ վարդապետի յուղարկաւորութիւնը, Վիճակիս Ազգ. Վարչութիւնը անմիջապէս կազմեց կարգադիր մասնախումբ մը ութ անդամէ բաղկացեալ, որոնք՝ օժանդակութեամբ խումբ մը պարտասանալ ազգայնաց, արժանավայել կըլսուի կարգադրեցին ամեն ինչ:

Պատրիարքական հրամանագիրը ըստացուած վարկեանին իսկ՝ Ս. Նիկիդեացի վանքակները սկսան հնչել և Առաջնորդարանը գումարուելով կարգադիր մասնախումբը՝ նախնական կարգադրութիւններն ըրաւ: Առաջնորդական փոխանորդ Աթօ. Տէր-Վահան քահանան և աշխարհական ազգային մը իմաց Տրապիզոնի ազգայնաց ներկայացան Յունաց Գիւր. Միտրապոլիտին և փութացին յայտնել թէ հայ ազգին հետ իբրև մի Նիկիդեացի գաւառ՝ անխոր փրար սիրած ըլլալով, ներկայ դժբաղդ պարագային մէջ ալ Տրապիզոնի հայը մեծապէս կըմիկնարուի լրախով Յունաց խոր ցաւալութիւնն և հանդէսն փառաւորեալ համար ունեցած պատրաստականութիւնը: Գիւր. Մետրապոլիտն՝ ամենայն հետաքրքրութեամբ հարցոյց թէ այսօր և վաղ արարողութիւնը ժամը քանի՞ն պիտի սկսին, վախճանալ Առաջնորդին մարմինը ուր պիտի ամփոփուի և այլն, պատգամաւոր պէտք եղած բացատրութիւնները տալով միկնեցան: Վեճ ժամ յետոյ Յունաց կուլմէ հինգ անդամէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մը հասաւ ցաւակցութիւն յաղաղութեան կրեկիք անձամբ ներկայ լուր թաղման հանդէսին, զաւրցնեց գոցուէն ի նշան սղոյ և յոյն հասարակութեան վտակցութիւնն հրապարակաւ յայտնուի անոնց:

Մեր վարչութիւնը փութաց յատուկ պատասխանագրով մը պատգամաւորութիւն մը ևս դրկել Յունաց և փախալ յայտնեց որ Նիկիդեացական մասնակցութիւն ևս ունենան: Քահանայ սկսած էին արդէն արարողութեան հեր Յոյն Պատ. Ազգային մը եկաւ զիմաց Գիւր. Մետրապոլիտին և ներկայանալով վարչութեան՝ ըսաւ թէ՝ Գիւր. Մետրապոլիտը թէև կըփախալ անձամբ դալ, սակայն՝ ինչպէս դոճ չի կըլցաւ առանց Պատրիարքական հրամանի: Նիկիդեացական արարողութիւն կատարել, նոյնպէս ինք չիլնար առանց Պատրիարքական հրամանի ներկայ գտնուիլ, ուստի կիթ կուլիլ

իմանալիս, որ Ներկայ ըլլալ, հեռագրեցէք մեր պատ-  
րարքին որ արտօնութիւն տալ ներ-  
կայ ըլլալու և ինք պատարաստ է գալու  
ի գիմաց հայ հասարակութեան, Յ.  
Շահրիկէֆ. Բաթում. Գաղափարներ  
այսպէս. Եթէ Գեր. Մեարապօլստի  
մասնակցի հանդիսին, և եթէ անհրա-  
մեշտ պէտք էր այդ մասին Պատրիար-  
քական հրամանը կարող էր իւր կող-  
մէն հեռագրել. և սակայն հայերն ան-  
հուն և չափազանց չնորհալով են Սոյն  
հասարակութիւնէն որ ահա գրեթէ իւր  
ամբողջութեամբ կը մասնակցի այս սու-  
ղին և ներկայ է:

Ժամը 10-ին սկսաւ թափօրը կող-  
մալ և բազմութիւնը ամեն հասարա-  
կութենէ 7—8 հազար կ'անցնէր. Գը-  
նանի չափ պատկերներ թափօրին կ'ա-  
ռաջնորդէին, ժողովներու, ընկերու-  
թեանց, դպրոցներու, ուսուցչաց և ու-  
սուցչուհեաց, արհեստագործաց, երեսու-  
սարդաց և այլ մասնաւորաց կողմանէ:  
Ուսանողները հազարաւորով մը  
հակոցութեամբ կ'առաջնորդէր թափօ-  
րին. Առաջնորդարանէն դէպի քաղա-  
քիս մեծ պողոտան և անտի հասարա-  
կաց երկու պարտէզներուն մէջէն ուղ-  
ղուեցաւ Ս. Նիկողոսի՝ ուր օրինակելի  
կանոնաւորութեամբ կատարուեցաւ ա-  
րարական ծառայութիւնը. չմոռնալով ըսել թէ յոյ-  
ներն երկու քահանայ եկան և առանց  
չորհուրի մեր քահանայից քով մնային  
ցլիկով. Արքայութեան պարագ մը կ'ա-  
տարած ըլլալու համար կը յաւելուէր  
նաև թէ, բոլոր յոյն երեկոյ՝ վաղու-  
թեան և կարգադիր մասնախմբին ներ-  
կայանալով ցաւայանեցին:  
Սոյն և հայ լուսանկարիչը հինգ ան-  
գամ լուսանկարեցին ողբացեալ Այվա-  
զեան վարդապետը, այլեայլ տեղեր  
թափօրին չըլլած պողոտաներուն մէջ:

Մայիսի 17-ին, արարողութիւններն  
աւարտեցան, և գիշերը Ս. Նիկողոսի  
մէջ գրեթէ մինչև արշալոյս քաղաքիս  
բոլոր հայ կանաչք և բարեպաշտ ժողո-  
վուրդը այցելեցին՝ վարձանակալ Առաջ-  
նորդին վերջին ողջոյններն նուիրուե-  
լով:

Մայիս 18-ին, ժամ 12-ին Ս. Պա-  
տարապի արարողութիւնը սկսան: Հե-  
տոյնտէ հասան ամեն հասարակութեան  
պատ. անձնաւորութիւնը, ինչպէս նաև  
բոլոր հիւպատոսը և իրենց որոշեալ  
տեղերը կենտրոնի հակառակ Տրապի-  
զոնի մեր եկեղեցւոյ փոքրութեան և  
անձկութեան, ամուսնի հանդարտու-  
թեամբ՝ հանգիստ և խաղաղ կերպով  
մասնակցեցան այս սուղին:

Երբ արարողութիւնը լրացան, նա  
խողով աւուր կարգաւ դարձեալ թափօր  
կազմուեցաւ և այս անգամ տարբեր  
ուղիներով դէպի առաջնորդարան ըս-  
կան գալով ճանապարհին բոլոր պա-  
տուհաններէն վարդեր և ծաղիկներ  
կը թափէին դազադին վրայ, հայ, յոյն,  
հռոմէական և այլ հասարակութեանց  
կողմանէ:

Ժամը 3-ին Առաջնորդարանի պար-  
տէզը ժամանեցին և երջանկայալատակ  
Նազարեան Մատթէոս եպիսկոպոսի  
գերեզմանին քով ամփոփուեցաւ Այվա-  
զեանի մարմինը:

Առաջնորդարանի պարզօրէն հիւպա-  
տոսաց և պատ. անձնաւորութեանց  
համար սրբուած էր ուսկից ուղղակի  
գերեզմանը խիստ լաւ կերպով կը նա-  
յին դիտել:

Կարծէ որ քանի մը մասնաւոր պա-  
րագայներ յիշենք Գեր. Այվազեանի  
վերջին ժամերը:

Նիկիչ Ն. վարդապետ Այվազեան,  
երկուշաբթի առաւօտ իր ննջատեան-  
կին մէջ ոչ թէ 12՝ այլ 17 հարուած  
սուտած էր իր մարմնոյն, կարծելով թէ  
այդպէս կը յաջողի անմիջական մահ ա-  
ռաջ բերել. այդ հարուածներէն կերկի  
թէ յուսահատելով վերջին վերջը մ'ալ  
կուրցրին վորձած է տալ լայն ու ժա-

թափ՝ այլևս չկրնար շարունակել այս  
տարօրինակ քաջատրուութիւնը:  
Վերջերը կապուելէ յետոյ, Նիկիչ  
վարդապետ ծայրագոյն տկարութիւն և  
ուժամեղութիւն կեղծած էր, ամեն  
միջոց պակասելով իրեն բացի պատու-  
հանէն նետուելը, պէտք զգացեր է  
ծայրագոյն տկարութիւն ցուցունել:  
Ներքալքելի երեկոյ կը յաջողի քովին-  
ներն հեռացնել և ինչպէս ըսած էինք  
նախորդէ՝ ինքզինք 13 միթրի բարձ-  
րութիւնէ մը նետով փողոց, որ երկու  
անգամ վերցուցէր ըսելէ յետոյ կ'ա-  
ռաւորէ հողին 42 տարեկան էր:  
(Արեւելք):

ԹԻՔԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԶԵՆՈՒՑՈՒՄ.

Սըլվադի կուսակալութիւնը, Գոչկիլի  
գաւառակի գալմազանի տեղեկադրու-  
թեանը վրայ, մայիս 24 թուականու-  
հետեւալ հեռագիրն ուղղուած է Ներ-  
քին գործոց նախարարութեան:

Տեղական կառավարութեան տեղե-  
կութիւն հաղորդուեցաւ թէ Գոչկիլի  
գաւառակին Ալա Քիլիսէ գիւղի հայե-  
րէն Այլթուն աղա անցեալ ուրբաթ օր  
անյայտացեր է և թէ հետեւալ չարաթ  
օրուան իրիկունը մէկ ժամ հեռաւոր-  
ութիւնամբ ճամբուն վրայ նետուել է  
սպանուած: Գալմազան ուրիշ պաշ-  
տօնէից հետ կը թափուի քննութեանց  
ձեռնարկեց, ուրկից հասկցուեցաւ թէ  
Այլթուն աղա խեղդուած և ուղեղին ու  
աջ ականջին ետեւէն վերաւորուելով  
մեռած է. նոյնպէս այլ և այլ նշաննե-  
րէ հասկցուեցաւ թէ այդ ոճրին հեղի-  
մակներն են սպանելոյն գիւղէն Կարա-  
պետ աղան, իւղայրն ու երրորդին,  
որք ձերբակալուեցան և դատարանին  
յանձնուեցան:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Վեհափառ կաթողիկոսի Պետեր-  
բուրգում խօսած քարոզի մէջ առանձին  
սպաւորութիւն են զործել լսողներին և  
ապա լրագրեւում կարգադրողներին վրայ  
հետեւեալ խօսքերը. Երբ կը խաղցնէր  
ինձ ողջ է արդեօր Հայաստանը. Ես  
ձեզ կ'ստան ողջ է, ապուրմ է և պիտի  
ապրի յաւիտեան:

Ներանցի մեզ գրում են, որ յունիսի  
9-ին Պետերբուրգից, Վեհ. Հայրապե-  
տից ստացուել է երկու հեռագիր, ու-  
րոյցից մէկով Նորին Վեհափառութիւն-  
նր վերադին հրամայում է Անանիա ե-  
պիսկոպոսին ոչ մի գործի չխառնուել,  
թողնել Ներանը և հեռանալ Տաթև:

Միւս հեռագիրը վերաբերում է թե-  
մական դպրանոցի հոգաբարձու պ. Զա-  
քար Դեորգեանցին, որ խնդրել էր կամ  
ազատել իրեն գալմազանի իրաւասու-  
թիւնէն, որի պատասխանատուն ինքն  
է Նորին Վեհափառութեան առաջ,  
կամ կարգադրել, որ ուրիշ մար-  
դիկ չխառնուեն գործին: Վեհ. Հայ-  
րապետը կարգադրում է պ. Դեորգեա-  
նին մնալ իւր պաշտօնում և վարել  
գործերն ինչպէս առաջ, մինչև իւր վե-  
րադարձը:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԱՆԱՆԻՑ.—Վեհափառ Գ.  
Չարբիկանցին տեսչական պաշտօնի  
համար դեռ կոնգակ չէ տուել:  
Զարիֆեան բանանան Հայրիկի հրամա-  
նով Նրուսադէ միտի գնաց: Գնում են  
և մի քանի կանայք:

Նոր-Նախիջևանից մեզ գրում են, որ  
այնտեղ սեպտեմբերից լայնուելու է օ-  
րիորդաց արուստագիտական մի նոր ու-  
սումարան՝ ս. Նիկողայոս եկեղեցւոյ  
գաւթում, Դպրոցը պահուելու է տեղ-  
ւոյ քարեկ. ընկեր. հաշուով և առաջ  
է եկել բացառապէս այժմուայ վարչու-  
թեան անդամներին աշխատութեամբ: Ու-  
սումարանը կոչուելու է Սանդիստեան,  
ըստ կամաց Վեհափառ Հայրապետի:

ՄՈՍԿՈՎԱՅԻՑ. — Ժողովուրդը մեծ  
յոյս ունի, որ Նորին Վեհափառութիւ-  
նը, երբ այստեղ կըլինի, անձամբ տես-  
նելով տեղւոյս հոգեւորականներին և ժո-  
ղովուրդի անմիջեմբ գրութիւնը, կը-  
բարհաճի այդ մասին եղած աւօրեայ  
մեծ կարեւորութիւն մի կերպ լցուցանել:  
Առանձին ուշադրութեան արժանի է  
այն հանգամանքը, որ այստեղ չկայ մի  
բաւարար կրօնաւոյց: Բոլոր դասերը  
հ. Յարութիւն քահ. Պապովսկանի ձեռին  
է, բայց ծխատեղ քահանան միթէ կա-  
րող է շարաթական 30-ից աւելի դաս  
ունենալ: Մի ժամանակ բացառապէս  
կրօնի դասաւանդութեամբ է պարապել  
այստեղ Միքայէլ Սալանթեան արքե-  
պիսկոպոսը, յետոյ Մսեր Մազիստրոսը.  
նոյն իսկ Սուրէնեան աւագ քահանայի  
ժամանակ կրօնի դասերով երեք մարդ  
էր պարապուած. իսկ այժմ միայն մե-  
կը: Մեծ յոյս ունինք, որ ժողովուրդի  
այդ արգարարացի պահանջին բաւա-  
րարութիւն կըտրուի, և լսում ենք, որ  
ծխականներին կողմից այդ մասին պիտի  
գիմեն Նորին Վեհափառութեան:

Ճանապարհների հաղորդակցութեան  
միջնաւորը յունիսի 13-ին գիտեց Անդր-  
կովկասեան երկաթուղու գեպան, 14-ին  
գէպի Կարս տանելիք երկաթուղու կա-  
մուրը, որ չիւնում է Մալիկովանքի  
մօտ Վուր գետի վրայ, Ներկոյեան պ.  
միջնաւորն արտակարգ գնացքով մեկ-  
նեց Բաթում:

Կովկասը մի կատարեալ աւազակա-  
բուն է դարձել. այժմ էլ աւազակներ  
են յայտնուել երկաթուղու Զակվա կա-  
յարանի մօտերը, Բաթումի շրջանում,  
ուր սպանել են երկաթուղու պահա-  
պաններէ մէկին և մի վրայ գիւղա-  
ցու:

Գանձակից հեռագրում են Նով.  
Սթա-ին, որ յունիսի 12-ին պրիստաւ  
Շամխուրսիկին Կարմուսալի գիւղում  
ձերբակալել է Սարի և Նիխի-Աբրա-  
կոյանց աւագաններին և տարել է քա-  
ղաք:

Ոստիկանութեան աջողուել է ձեր-  
բակալել Թիֆլիսի պոստ-հեռագրատան  
խնայողական գանձարանը կողպա-  
ղէն, որ յունիսի 8-ին յափշտակել էր  
սեղանի վրայ դրուած 4000 ռուբլին,  
փոշի ցանկով գանձապահի աչքերին:  
Գա Նոյն անունով մի պարսկաւորան-  
ցի է: Զերբակալուած են և նրա երկու  
ընկերները—Գեորգի Մուշկուղիանի և  
գանձակեցի Յակոբ Աթոյեան: Գրանք  
բոլորն էլ, Վաւկազ-ի ասելով, յայտնի  
գողեր են, մի քանի անգամ դատուել  
են գողութեան և աւագակութեան հա-  
մար:

Իւլի-Վիլուզում (Ալբուրգ) յայտնուել  
է իւլիւ (կապոյտ հայ), իսկ Ախալցխա-  
յում—տիֆ:

Հայագրի գնդապետ իշխան Նիկողա-  
յոս Բահրուդեանը, հանգուցեալ յայտնի  
գեներալ Վասիլ Բահրուդեանի որդին,  
ստացել է գեներալ-մայորի աստիճանը:

Թիֆլիսի աղվանց երկրորդ գիմնա-  
զիծում այս տարի ուսումն աւարտել  
են 22 հոգի, որոնք, ըստ ազգութեան,  
բաժանուած են հետեւեալ կերպով.  
ուսու—10, հայ—7, վրացի—3, լեհու-  
հի—1 և հրեւհի—1: Աւարտող հայ  
աշակերտահիւներէ ուղեւ մեզայլ ստա-  
ցել է մի հոգի—Կարապետեան Հեղին-  
է արժաթի մեղայլ դարձեալ մի հոգի—  
Փիլարեան:

Ռոսիւլիցների ֆիրման Ռոստովում  
Գոնի վրայ նաւթի և կերտոնի պահեստ  
է բաց անում:

ԱՍՍԱՅԻՍԱՅԻՑ.—Այս տարի եղանակ-

ները մեղանում սաստիկ անձրեւային  
են: Մարտ ամսուց սկսած մինչև այժմ  
համարեա թէ ամեն օր անձրեւ անպա-  
կաս է, մանաւանդ վերջին օրերս, երբ  
օրական 2—3 անգամ անձրեւ է գալիս,  
որի հետ անպակաս է՝ հողմն ու կար-  
կուտը: Թէ զիւղացիք և թէ քաղաք-  
ցիք անընդհատ հողմախառն անձրեւե-  
րի և կարկուտների պատճառով մեծ  
միտանք կըցնին, մանաւանդ յունիսի  
7-ին փոթորակից անձրեւի հետ տեղացող  
կարկուտը փչացրեց գրեթէ բոլոր շըր-  
ջակայ գիւղերի պարտէզներն ու ցանք-  
սերը: Այսպէս, կարկուտը փչացրել է  
Վալէի, Կոռաչէնի, Ուզելի, Մախանի,  
Արալի, Վարխանի և ուրիշ շատ գիւղե-  
րի պարտէզները և միւս բուսականու-  
թիւնը: Շատ պողոտան ծառեր ճղա-  
կտու և արմատահան անելով՝ միեւնոյն  
ժամանակ բոլոր պտուղները ծառերից  
թափեց: Ուտում և Վալէում, ինչպէս  
պատմում են, ձուի մեծութեամբ կար-  
կուտ է եկել: Բացի կարկուտից, այս-  
քան անձրեւներից գոյացած հեղեղները  
շատ ճանապարհներ և արտեր քանդել  
են, շատ կամուրջներ քել, որոնց մէջ  
նշանաւոր էր գէպի Բորժոմ տանող  
ճանապարհի վրայ գտնուած Դնիսու  
կամուրջը, որի քանդուելու պատճա-  
ռով երկու օր երթևեկութիւնը դադա-  
րեց: Թէ քաղաքում և թէ գիւղերում,  
շատ հողածածկ աներ սկսեցին կաթել,  
շատ հին աներ քանդուեցան և աւերակ  
դարձան: Առանց այն էլ մեղանում այս  
տարի բուսականութիւնը (մանաւանդ  
մրցեղէնը) միտանք է կրել գարնան  
ցրտերից, որի պատճառով մրցեղէնը  
մեծ մասամբ թափուեցաւ, մանաւանդ  
տանձը, որ համարեա թէ 3/4 մասը  
թափուեցաւ ու փչացաւ: Ուտի այս  
տարի մեղանում մրցեղէնները առատ  
չեն լինիլ:

Բնութեան տուած այս բոլոր վնաս-  
ներով մեծ կորուստ ունեցաւ բացի  
գիւղացուց, նոյն իսկ Ախալցխայի ժո-  
ղովուրդը, որովհետեւ պարտէզների պը-  
տուղների արգիւնաբերութիւնը միակ  
հիմանաւ աղբերն էր քաղաքին, որ  
ամենայն տարի առատութեամբ սառ-  
նալով ուղարկում էր մեծ քանակու-  
թեամբ դանազան կողմը:

—Յունիսի 9-ին յանկարծակի կը-  
պով վախճանուեց քաղաքիս համեստ  
գործիչ, մեղանների (հարկատուների)  
աւագ՝ պ. Բ. Արաբազեանը:

Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի հայ  
հոգեւորականաց պաշտօնութեան Գան-  
ձարանի վարչութիւնը, որի կառավա-  
րութեան են յանձնուած հայ գերեզմա-  
նատները, իւր յունիսի 12-ի նստում  
ճարտարապետ պ. Արշակ Բաբեանին  
ընտրել է գանձարանի պատուաւոր ան-  
գամ՝ ի նկատի ունենալով նրա մատու-  
ած ծառայութիւնները նոյն գերեզ-  
մանատների խնդիրներում, որոնք նա  
ամենայն պատրաստակամութեամբ և  
միշտ ձրիաբար կատարել է:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՆՆԵՐ

ՆԻՆԻՍ, 4 յուն. Միջազգային տիրացու-  
ների օրդանը շատ սիրով է հիւրաւորում  
իւր էջերում Ներանի Ա-Գո-ի նամակ-  
ները: Ա-Գո-ն ընկել է սուտ խօսելու,  
հեղինակութիւն արհամարհելու, հայհոյե-  
լու ետեւից, որով և Բաղարայայ թերթի  
արժանաւոր գաւակ է դարձել:

Յիշեալ թերթի 63-րդ համարում  
Ա-Գո-ն դարձեալ մի նամակ է գրել  
Ներանից, որի բովանդակ սուտը մեզ  
լաւ յայտնի է: Մեք այս նամակով ու-  
ղում ենք բացաղբի նրան թէ այդպէս  
չէ իրողութիւնը: Մենք ուղում ենք մերիկ  
իրողութիւնը զննել ստութեան գէմ:

Վեհափառ Հայրապետը նախ բան  
Ներանից մեկնել կանչում է Տ. Գրի-  
գոր քահանային և սուտ, որ Վերել  
սրբազանը գիր պիտի գրէ և նա-  
խագահութիւնը յիշեալ քահանային

պիտի թողնէ, մինչև իւր վերադարձը.  
նոյն քահանան հանգուցեալ եպիսկո-  
պոսից պաշտօնական գրութիւն է ըս-  
տանում, որով յանձնում է նրան  
դպրանոցի հոգաբարձութեան նախա-  
գահութիւնը ըստ հանձնութեան Վե-  
հափառ Հայրապետի:

Թիֆլիսից Վեհափառ Հայրապետը  
մի կոնգակ է տալիս գեր. Սնանիա ե-  
պիսկոպոսին Ա-Գո-ի տեղադրած 163-  
րդ համարով և ուղարկում է Ներանի  
Կոնգակի բովանդակութիւնն այս է.  
Չեզ նշանակում ենք առժամանակ Ս-  
րեան՝ մինչև Կիւրեղ եպիսկոպոսի վե-  
րադարձը, կըլուտովաք ըստ հրա-  
հանգութեան գերապատիւ Տ. Կիւրեղ  
եպիսկոպոսի: Կոնգակի հետ միասին  
ստանում է Տեր-Անանիա եպիսկոպոսը  
հանգուցեալ Կիւրեղ եպիսկոպոսի հը-  
րահանքը, որի բովանդակութիւնն ա-  
ռաջ բերելու անհրաժեշտ ենք համա-  
րում. Կոնգաք Ներան, ըստ հրամանի  
Վեհափառ Հայրապետի, կըվաքէր կոն-  
սիստորի ընթացիկ գործերը, իսկ նշա-  
նաւոր խնդիրներն ինձ կուղարկէր:  
Նիկողոսում իմ աթոռի վրայ չէր նըս-  
տիլ, այլ ուրիշ աթոռ կըդէք և ձախ  
կողմում կընստէր: Մինչև Կիւրեղ ե-  
պիսկոպոսի վախճանը գերապատիւ Ա-  
նանիա եպիսկոպոսը ոչ դպրանոցի,  
ոչ դպրոցների և ոչ այլ ծանրակշիւ  
գործերին միջամտել իրաւունք էր  
համարում: Մեռաւ Կիւրեղ եպիսկո-  
պոսը, և Անանիա եպիսկոպոսը գուտ  
առաջնորդական պաշտօնի մէջ մը-  
տաւ. կոնսիստոր մտնելով երգուեց  
և հրամայեց, որ եկեղեցիներում յիշէ  
իրեն. Տէր-Կիւրեղին բանաւոր կըրպով  
արգիւնց հոգաբարձական ժողովում  
նախագահուի: Տէր-Կիւրեղ խնդրեց  
որ մի պաշտօնական գրութեամբ հե-  
ռացնէ իրեն, որպէս զի ժամանակին  
իւր իրաւաթղթի հետ ներկայացնէ  
Վեհափառ Հայրապետին և պատարա-  
նատութիւնից ազատ մնայ: Հինգ  
անգամ քահանան խնդրել է և հինգ  
անգամ Անանիա եպիսկոպոսը խոստա-  
նալով՝ չի տուել:

Այս վիճակի մէջ էր գործը, երբ  
Ա-Գո-ներին մի մահալ սկսաւ դպրանոցի  
խաղաղութիւնը պղտորել. կանոնացան  
պաշտօնի հոգաբարձութեան անձնափո-  
խանորդները (ինչ իրաւունքով), որպէս  
զի միջոգային տիրացուների ձայնի  
առաւելութիւն լինի, սկսան ուսուց-  
չական խումբն արձակելու վրայ  
մտածել և ույն և այլն: Վեհափառ  
Հայրապետը, երեկ տեղեկանալով այդ  
արարքների մասին, և իմանալով, որ  
կասկածելի հիւանդութիւն ունեցող  
մի եպ. չի կարող սուաջնորդ լինել,  
ինքնաձեռագիր հրամանագրով հարկա-  
ւոր կարգադրութիւնն արեց: Գործը շա-  
րունակուեց իւր ընթացքով: Կործիւ  
մարդկանց ցոյց էին տալիս վերջ յիշած  
կոնգակը, որի ձեռն նայելով, հաւա-  
տացին թէ այն իրաւանց կոն-  
գակ է: Տէր-Կիւրեղը, տեսնելով այս  
հանգամանքները և վախենալով որ գործը  
պղտորով սրբազանը պիտի թողնէ  
գնայ, առանց մի ինուղթ տալու, որ  
իրեն հեռացրել են, և պէտք է ընկնի  
պատասխանատուութեան տակ, որ ի-  
րաւաթղթով ունենալով հանգընձ հե-  
ռացել է իւր պարտքից—խիտն իւր  
պարագը վրէժն առաւ և կնքեց դպրոցի  
գործերը իրեն իրաւատըր գրաւոր  
թուղթ տալով Անանիա սրբազանին և  
հոգաբարձութեան:

Բայց այնքան ըմբոստութիւն և ա-  
պօրինութիւն գործող չէր կարող  
կնքը չկտրել և կտրեցին:

Այժմ հասկացա՞ք, պ. Ա-Գո, բանի  
էութիւնը: Մի մարդ, որ հայոց Հայրա-  
պետից կոնգակ չունի, իրաւունք էլ չունի  
առաջնորդութիւն տնելու, մանաւանդ,  
կըր հրամայում է հեռանալ և չի հեռա-  
նում. այս օրերը մեր պահպանութեան  
հիմնաքարերից մէկն է և պիտի պահուի.  
առաջնորդական գահի վրայ կընստէ՞ք,  
Հ.

